

Transatlantiska dataflöden: Återuppbygga förtroende genom starka skyddsåtgärder

---

Justitiedepartementet

2016-04-04

Dokumentbeteckning

KOM (2016) 117

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet
Transatlantiska dataflöden: Återställande av förtroendet genom starka
skyddsåtgärder

Sammanfattning

Sedan det rapporterats om amerikanska myndigheters omfattande insamling av personuppgifter presenterade Europeiska kommissionen – i november 2013 – en handlingsplan för att återställa allmänhetens förtroende för dataflödena över Atlanten. Kommissionen framhöll i meddelandet tre nyckelåtgärder för att uppnå detta mål: reformen av EU:s dataskyddsregelverk, moderniseringen av Safe Harbor-beslutet och slutförandet av förhandlingarna mellan EU och USA rörande avtalet om skydd av personuppgifter i samband med förebyggande, utredning, upptäckt och lagföring av brott. I det nya meddelandet lämnar kommissionen en redogörelse för de framsteg som gjorts inom dessa områden.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I juni 2013 rapporterades om program för storskalig insamling av underrättelseinformation i USA. Den omfattande behandlingen av personuppgifter hos både myndigheter och företag i USA skapade en oro inom EU för följderna för skyddet av EU-medborgares grundläggande rättigheter. Mot den bakgrunden publicerade kommissionen i november 2013

ett meddelande som innehöll en handlingsplan för att återställa allmänhetens förtroende för dataflödena över Atlanten (COM[2013] 846 final). I meddelandet framhöll kommissionen tre nyckelåtgärder för att uppnå detta mål:

- (i) reformen av EU:s dataskyddsregler borde slutföras,
- (ii) Safe Harbor-beslutet¹ borde göras säkrare, och
- (iii) förhandlingarna mellan EU och USA rörande avtalet om skydd av personuppgifter i samband med förebyggande, utredning, upptäckt och lagföring av brott borde slutföras.

I det nya meddelandet ger kommissionen en beskrivning av de framsteg som nåtts med att nå de mål som formulerades i 2013 års meddelande.

1.2 Förslagets innehåll

1.2.1 EU:s dataskyddsreform

I januari 2012 presenterade kommissionen förslag till två nya rättsakter: *dels* en allmän dataskyddsförordning² som ska ersätta det gällande dataskyddsdirektivet,³ *dels* ett direktiv om dataskydd på det brottsbekämpande området⁴ som ska ersätta det gällande dataskyddsrambeslutet.⁵ I december 2015 nåddes efter trepartsförhandlingar mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen en politisk överenskommelse avseende både förordningen och direktivet. Det formella antagandet av rättsakterna förväntas ske under det första halvåret 2016. Den allmänna dataskyddsförordningen ska börja tillämpas två år efter antagandet medan direktivet ska ha genomförts i nationell rätt inom två år efter antagandet. Enligt kommissionen kommer regelverken bidra till att stärka de enskildas rättigheter när personuppgifter behandlas utanför EU. I detta sammanhang framhåller kommissionen bl.a. att regelverken innehåller enkla

---

¹ 2000/520/EG: Kommissionens beslut av den 26 juli 2000 enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om huruvida ett adekvat skydd säkerställs genom de principer om integritetsskydd (Safe Harbor Privacy Principles) i kombination med frågor och svar som Förenta staternas handelsministerium utfärdat.

² Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning) – COM(2012) 11 final.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

⁴ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för enskilda personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter – COM(2012) 10 final.

⁵ Rådets rambeslut 2008/977/RIF av den 27 november 2008 om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

och tydliga regler för internationella dataflöden. Reformen av EU:s dataskyddsreglering har behandlats i faktapromemoriorna 2011/12:FPM117 och 2011/12:FPM119.

2015/16:FPM62

1.2.2 EU-US Privacy Shield

1.2.2.1 Bakgrund

Enligt huvudregeln i dataskyddsdirektivet är det inte tillåtet att överföra personuppgifter till länder utanför EU och EES (s.k. tredjeländer) som inte har en adekvat skyddsnivå för personuppgifter. Kommissionen kan genom ett s.k. adekvansbeslut konstatera att ett tredjeland har en adekvat skyddsnivå. USA har generellt sett inte ansetts uppfylla detta krav.

År 2000 antog kommissionen Safe Harbor-beslutet som möjliggjorde fri överföring av personuppgifter från EU:s medlemsstater till företag och organisationer i USA som åtagit sig att följa vissa regler om dataskydd och integritet. I kommissionens meddelande från 2013 redovisades dock vissa brister i systemet. Det påpekades bl.a. att det inte fanns någon effektiv uppföljning av att de företag som åtagit sig att följa principerna också gjorde det. Vidare framhölls att amerikanska myndigheter – i mycket stor omfattning – hade tillgång till personuppgifter som överförts med stöd av Safe Harbor-beslutet. Kommissionen presenterade i meddelandet 13 rekommendationer för att komma till rätta med bristerna. Rekommendationerna innebar i huvudsak följande.

1. De materiella dataskyddsprinciperna bör stärkas. En större öppenhet krävs från de amerikanska företag som åtagit sig att följa principerna.
2. Amerikanska myndigheter måste – på ett effektivt sätt – kunna följa upp att de företag som åtagit sig att följa dataskyddsprinciperna också gör det.
3. Det måste finnas tillgång till tvistlösningsmekanismer och överklagandemöjligheter.
4. Det måste säkerställas att undantaget för nationell säkerhet i Safe Harbor-beslutet endast används om det är strikt nödvändigt och proportionerligt.

Med dessa rekommendationer som utgångspunkt inledde kommissionen förhandlingar med USA för att åstadkomma ändringar i Safe Harbor-systemet. Förhandlingarna inleddes i januari 2014.

Den 6 oktober 2015 ogiltigförklarade EU-domstolen Safe Harbor-beslutet på grund av brister i skyddsnivån i ett mål som rörde Facebooks överföring av personuppgifter från Irland till USA (mål nr C-362/14). Efter detta intensifierades förhandlingarna mellan kommissionen och USA och den 2 februari 2016 träffades en ny överenskommelse om överföring av personuppgifter mellan EU och USA ("EU-US Privacy Shield"). Parallellt med förhandlingarna har USA vidtagit lagstiftningsåtgärder som bl.a.

innebär att vissa bestämmelser om dataskydd i den amerikanska rättsordningen också ska gälla för icke-amerikaner.

2015/16:FPM62

1.2.2.2 Innehållet i EU-US Privacy Shield

Enligt kommissionen svarar EU-US Privacy Shield mot de krav som EU-domstolen uppställde i domen från oktober 2015. I jämförelse med Safe Harbor-beslutet innehåller det en rad förbättringar när det gäller de amerikanska företagens förpliktelser. Till skillnad från sin föregångare reglerar EU-US Privacy Shield inte endast privata aktörers behandling av personuppgifter, utan även myndigheters personuppgiftsbehandling för nationella säkerhetsändamål. Det senare är, enligt kommissionen, av avgörande betydelse för att det nya regelverket ska svara mot de krav som uppställs i EU-domstolens dom och för att återuppbygga förtroendet för de transatlantiska relationerna efter avslöjandena om massövervakning. Kommissionen framhåller att EU-US Privacy Shield innebär följande framsteg.

Stärkta krav på företag och bättre förutsättningar för att följa upp att regelverket efterlevs: EU-US Privacy Shield är mer transparent än sin föregångare och ger bättre förutsättningar för en mer effektiv övervakning av att regelverket följs. Amerikanska företag som vill överföra personuppgifter från Europa med stöd av EU-US Privacy Shield måste acceptera långtgående skyldigheter när det gäller behandlingen av uppgifterna. Det amerikanska Handelsdepartementet har åtagit sig att utföra en regelbunden och noggrann kontroll av hur företagen följer sina åtaganden. "Fripassagerare", det vill säga företag som oriktigt påstår att de är anslutna till systemet, ska sällas bort. Företagens åtaganden är juridiskt bindande enligt amerikansk lag och företag som inte uppfyller kraven riskerar kännbara påföljder.

Tydliga gränser och garantier när det gäller USA:s regerings tillgång till personuppgifter: USA:s regering har skriftligen garanterat EU att behandling av personuppgifter för brottsbekämpning, nationell säkerhet och andra ändamål av allmänt intresse kommer att bli föremål för tydligare begränsningar, skyddsåtgärder och övervakningsmekanismer. Det kommer att införas en möjlighet för enskilda i EU att vända sig till en från underrättelsemyndigheterna oberoende ombudsperson med klagomål mot behandling av personuppgifter för nationella säkerhetsändamål. Ombudspersonen kommer att ha till uppgift att kontrollera om relevanta regelverk följs och om eventuella överträdelser har åtgärdats. Rättigheten att vända sig till ombudspersonen kommer dessutom gälla för alla personuppgifter som överförts till USA och således inte endast för uppgifter som överförts med stöd av EU-US Privacy Shield.

Ett effektivt integritetsskydd för enskilda inom EU och flera möjligheter att få upprättelse: Den som anser att hans eller hennes personuppgifter har behandlats felaktigt kommer att erbjudas flera möjligheter att få sin sak prövad, inklusive kostnadsfria alternativa tvistelösningsmekanismer. Det

kommer att finnas en skyldighet för företagen att besvara klagomål inom en bestämd tidsperiod. Till detta kommer att alla företag som åtagit sig att följa regleringen och som behandlar personaluppgifter kommer att vara skyldiga att följa beslut som fattas av EU-medlemsstaternas dataskyddsmyndigheter. Företag som behandlar andra typer av personuppgifter kommer frivilligt kunna åta sig att följa sådana beslut. Enskilda kommer också kunna vända sig till dataskyddsmyndigheten i sitt hemland. Denna myndighet kommer att kunna erbjuda en formaliserad procedur för vidarebefordran av klagomål till det amerikanska Handelsdepartementet och den federala Handelskommissionen för att underlätta en granskning och ett avgörande inom rimlig tid. Om ett ärende inte kan avgöras på något av dessa sätt, kommer den enskilde att kunna anlita ”the Privacy Shield Panel”, ett organ för tvistlösning som kan fatta beslut som är bindande och verkställbara i förhållande till de amerikanska företag som åtagit sig att följa principerna. Dessutom kommer EU-medlemsstaternas dataskyddsmyndigheter att kunna ge stöd till enskilda att förbereda sina ärenden.

En årligen återkomande översyn: Kommissionen och det amerikanska Handelsdepartementet kommer göra en årlig översyn av regelverket och hur det fungerar. I denna översyn kommer EU-medlemsstaternas dataskyddsmyndigheter, amerikanska underrättelsemyndigheter och ombudspersonen att involveras. På detta sätt kommer det att säkerställas att USA följer sina åtaganden. Ambitionsnivån är högre än vad som gäller enligt den kommande dataskyddsförordningen som endast kräver en översyn vart fjärde år. Kommissionen framhåller att översynen inte endast är en formalitet. Skulle det visa sig att amerikanska företag och myndigheter inte lever upp till sina åtaganden kommer kommissionen påbörja en process som kan leda till att överenskommelsen upphävs.

1.2.2.3 Övrigt

Kommissionen har för avsikt att fatta ett adekvansbeslut på grundval av överenskommelsen. Inför detta beslut kommer kommissionen att höra dels den s.k. Artikel 29-gruppen som består av företrädare från dataskyddsmyndigheterna i EU:s medlemsstater, dels den s.k. Artikel 31-kommittén som är sammansatt av företrädare för medlemsstaterna med kommissionen som ordförande.

1.2.3 Avtal mellan USA och EU om skydd av personuppgifter i samband med förebyggande, utredning, upptäckt och lagföring av brott

I mars 2011 inleddes förhandlingar mellan EU, genom kommissionen, och USA rörande avtalet om skydd av personuppgifter i samband med förebyggande, utredning, upptäckt och lagföring av brott, det s.k. paraplyavtalet. Förhandlingarna slutfördes under sommaren 2015. Kommissionen kommer inom kort att till rådet lägga fram förslag till beslut om bemyndigande att underteckna avtalet. Ett beslut om formellt ingående

av avtalet kommer att fattas av rådet sedan Europaparlamentet gett sitt godkännande. Enligt kommissionen kommer paraplyavtalet att bidra till att återställa och stärka allmänhetens förtroende för de transatlantiska dataflödena samt underlätta samarbetet mellan EU och USA på området. Paraplyavtalet har behandlats i faktapromemoria 2009/10:FPM100.

1.2.4 Kommissionens slutsatser

Genomförandet av de tre nyckelåtgärder som lyfts fram i meddelandet från år 2013 visar, enligt kommissionen, att EU har förmåga att lösa problem på ett pragmatiskt och målinriktat sätt utan att göra avkall på grundläggande rättigheter. När EU-US Privacy Shield och paraplyavtalet väl finns på plats ankommer det på EU och USA att se till att regelverken genomförs på ett effektivt sätt och på ett sätt som är hållbart över tid. Den pågående reformeringen av det amerikanska underrättelseprogramet utgör en viktig beståndsdel i dessa överenskommelser. Mot den bakgrunden kommer kommissionen följa det amerikanska reformarbetet, särskilt när det gäller öppenhet och rättigheter för personer som inte är amerikanska medborgare.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

-

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

-

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Möjligheten att överföra personuppgifter mellan EU och USA har grundläggande betydelse för såväl handeln som för upprätthållandet av lag och ordning. Samtidigt måste, vid sådana överföringar, hänsyn tas till skyddet av den personliga integriteten. Regeringen välkomnar därför de åtgärder som vidtagits för att återupprätta förtroendet för de transatlantiska dataflödena.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

2015/16:FPM62

Kommissionens meddelande har inte sänts på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

-

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

-

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

-

4.2 Fackuttryck/termer

-